

klade. (Ali ni stem povedano, da zahteva poučevanje več napora in pridnosti kot uradniški in častniški poklic?!)

IV. Državni sluge.

1.) Državni sluge in finančna straža (paznik, nadpaznik, oglednik, nadoglednik so razvrščeni v štiri razrede s 400, 500, 600 in 700 gld. Redarstvo je razdeljeno v štiri razrede z 450, 500, 600 in 700 gld. Poštne sluge imajo v I. razredu 600, 650 in 700 gld.; v II. razredu 500, 550 in 600 gld.; v III. razredu 400, 450 in 500 gld.

2.) Državni sluge dobe dve službeno-starostni dokladi po 50 gld. in sicer po preteku vsakih pet let. Redarstvo ima sledeče službeno-starostne doklade:

po 3 službenih letih	30 gld.
" 6 " "	60 "
" 9 " "	90 "
" 12 " "	120 "
" 16 " "	160 "
" 20 " "	200 "
" 25 " "	250 "

Pri finančni straži je razmerje sledeče:

po 3 službenih letih	40 gld.
" 6 " "	80 "
" 9 " "	120 "
" 12 " "	160 "
" 15 " "	200 "
" 20 " "	250 "

3.) Aktivitetna doklada (stanarina) je odmerjena tako, da znaša za Dunaj 50°/_o, za kraje z več kot 50.000 prebivalci 30°/_o, za kraje z 10.000 do 50.000 prebivalci 25°/_o in v ostalih krajih 20°/_o tačasne plače.

Najmanjši dohodek znaša 480, 500, 533, ozir. 600 gld.; sem pa ni všteta uradna obleka.

Pri redarstvu so najvišji prejemki 1090, 1125, 1183, ozir. 1300 gld.

K tem številkam je treba opomniti še § 10 zakona o plačah za sluge, ki se glasi: „Onim slugam, ki imajo naturalno stanovanje, se izplačuje le polovica določene stanarine. Če pa mora imeti sluga zaradi svoje službe naturalno stanovanje, potem se mu izplačuje vsa stanarina“.

Uradniki državnih železnic imajo iste plače kot državni uradniki.

Mnogi privatni uradniki, posebno veliko število uradnikov pri severni železnici, so bolj plačani kot državni uradniki in imajo večje stanarine in se hitreje pomikajo v višje razrede.

Prav tako dobro so plačani tudi deželni in mestni uradniki posameznih dežel in glavnih (in tudi drugih večjih) mest.

In učitelji?! Poklicani krogi so našli za vse službujoče osobje dovolj virov, da so jim izboljšali gmotno stanje, le učiteljstvo so isti krogi prezrli! Posamezne dežele se izgovarjajo, da ne morejo, država pa, ki je v prvi vrsti poklicana, pomagati stradajočemu učiteljstvu, se pa brez vzroka ogiblje tega vprašanja!

Kritiški glasovi.

Iz državnega zbora. Povodom čitanja rekrutnega zakona se oglasi 20 poslancev kot proti- in 8 kot zago-

vornikov zakona. Slovenski poslanec ni nobeden med njimi.*

Kot prvi protigovornik dobi besedo posl. Schrammel, ki izvaja v imenu socijalno-demokratske stranke, da ne dovoli zakona, ki zahteva vnovič 80.000 novincev, kot žrtev militarizma. Sedanje vojaštvo tirja od narodov neznosnih bremen v krvi in blagu. Od 16. veka do danes je bilo 228 vojn, v katerih je padlo 1,413.491 ljudi in ki so stale 48.130.000.000 gld. Niti ena vojna pa se ni pričela v obrambo proti divjim ljudem.

Od 1. 1868 do 1896 se je potrošilo za stalne vojske 3000 milijonov goldinarjev; letos je vlada zopet zahtevala in dobila 9 milijonov kron za izboljšanje častniških plač.

Dočim trosi država za vojske tako ogromne vsote, porablja za ljudsko izobrazbo kakih 40 do 50 milijonov na leto in še od teh plača država samale 500.000 gl.(!) Povrh pusti še učitelje stradati. L. 1891 znašala je plača učiteljeva poprečno 395 gld. In kdo dela več učitelj ali častnik, kdo je važnejši činitelj in kdo ima boljšo plačo!

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogičsko društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Učiteljske pravice v intelektualnem (duševnem, moralnem) obziru.

B.

Zakonite počitnice in dopust.

Zakonski ukazi so učencem in učiteljem privolili precej počitnic, namreč:

1.) Prost je učitelj takrat, ko je učenec prost; izjemo dela le čas, ko je dolžan nekoliko proste učence nadzorovati, namreč $\frac{1}{4}$ ure pred poukom in takrat, ko velja odmor za učence in nekoliko tudi za učitelje. Odmor se mora dovoliti vsem učencem, ko mineta prvi dve uri pouka, in sicer 15 minut; učencem 1. in 2. šolskega leta pa že po prvi uri 5 minut. Prost pa ni učitelj takrat, ko ima izven šolskega časa domačo ali okrajno učiteljsko konferencijo.

2.) Prost je učitelj ob nedeljah, zapovedanih praznikih in četrtkih.

3.) Prost je na Kranjskem učitelj od: a) 24. grudna do 1. prosinca, b) zadnja dva dni v pustu, c) od srede pred Veliko nočjo do torka po Veliki noči, č) od binkoštni sobote do torka po binkoštni nedelji.

4.) Prost je učitelj na Kranjskem ob vseh letnih sejmih.

5.) Po ministrskem razpisu z dne 8. listopada 1830. je prost ves dan (ali popoldne in dopoldne drugi dan), kadar prejemajo otroci zakramente sv. pokore in sv. obhajila. Seveda so dolžni učitelji po načinu, kakor ga sklene domača učiteljska konferencija, nadzorovati otroke pri teh in drugih verskih vajah, mašah, procesijah itd.

6.) Pri posebnih izrednih prilikah sme dati tudi 3 dni v letu prosto krajni šolski svet.

7.) Prost dan je tudi Vernih duš dan.

8.) Prosti dnevi so tudi: 18. vel. srpan (cesarjev rojstni dan), 4. vinotok (cesarjev god), 19. listopad (god † cesarice Elizabete).

* Ti govore navadno le takrat, kadar bi morali molčati. Uredn.

klade. (Ali ni stem povedano, da zahteva poučevanje več napora in pridnosti kot uradniški in častniški poklic?!)

IV. Državni sluge.

1.) Državni sluge in finančna straža (paznik, nadpaznik, oglednik, nadoglednik so razvrščeni v štiri razrede s 400, 500, 600 in 700 gld. Redarstvo je razdeljeno v štiri razrede z 450, 500, 600 in 700 gld. Poštne sluge imajo v I. razredu 600, 650 in 700 gld.; v II. razredu 500, 550 in 600 gld.; v III. razredu 400, 450 in 500 gld.

2.) Državni sluge dobe dve službeno-starostni dokladi po 50 gld. in sicer po preteku vsakih pet let. Redarstvo ima sledeče službeno-starostne doklade:

po 3 službenih letih	30 gld.
" 6 " "	60 "
" 9 " "	90 "
" 12 " "	120 "
" 16 " "	160 "
" 20 " "	200 "
" 25 " "	250 "

Pri finančni straži je razmerje sledeče:

po 3 službenih letih	40 gld.
" 6 " "	80 "
" 9 " "	120 "
" 12 " "	160 "
" 15 " "	200 "
" 20 " "	250 "

3.) Aktivitetna doklada (stanarina) je odmerjena tako, da znaša za Dunaj 50°/_o, za kraje z več kot 50.000 prebivalci 30°/_o, za kraje z 10.000 do 50.000 prebivalci 25°/_o in v ostalih krajih 20°/_o tačasne plače.

Najmanjši dohodek znaša 480, 500, 533, ozir. 600 gld.; sem pa ni všteta uradna obleka.

Pri redarstvu so najvišji prejemki 1090, 1125, 1183, ozir. 1300 gld.

K tem številkam je treba opomniti še § 10 zakona o plačah za sluge, ki se glasi: „Onim slugam, ki imajo naturalno stanovanje, se izplačuje le polovica določene stanarine. Če pa mora imeti sluga zaradi svoje službe naturalno stanovanje, potem se mu izplačuje vsa stanarina“.

Uradniki državnih železnic imajo iste plače kot državni uradniki.

Mnogi privatni uradniki, posebno veliko število uradnikov pri severni železnici, so bolj plačani kot državni uradniki in imajo večje stanarine in se hitreje pomikajo v višje razrede.

Prav tako dobro so plačani tudi deželni in mestni uradniki posameznih dežel in glavnih (in tudi drugih večjih) mest.

In učitelji?! Poklicani krogi so našli za vse službujoče osobje dovolj virov, da so jim izboljšali gmotno stanje, le učiteljstvo so isti krogi prezrli! Posamezne dežele se izgovarjajo, da ne morejo, država pa, ki je v prvi vrsti poklicana, pomagati stradajočemu učiteljstvu, se pa brez vzroka ogiblje tega vprašanja!

Kritiški glasovi.

Iz državnega zbora. Povodom čitanja rekrutnega zakona se oglasi 20 poslancev kot proti- in 8 kot zago-

vornikov zakona. Slovenski poslanec ni nobeden med njimi.*

Kot prvi protigovornik dobi besedo posl. Schrammel, ki izvaja v imenu socijalno-demokratske stranke, da ne dovoli zakona, ki zahteva vnovič 80.000 novincev, kot žrtev militarizma. Sedanje vojaštvo tirja od narodov neznosnih bremen v krvi in blagu. Od 16. veka do danes je bilo 228 vojn, v katerih je padlo 1,413.491 ljudi in ki so stale 48.130.000.000 gld. Niti ena vojna pa se ni pričela v obrambo proti divjim ljudem.

Od 1. 1868 do 1896 se je potrošilo za stalne vojske 3000 milijonov goldinarjev; letos je vlada zopet zahtevala in dobila 9 milijonov kron za izboljšanje častniških plač.

Dočim troši država za vojske tako ogromne vsote, porablja za ljudsko izobrazbo kakih 40 do 50 milijonov na leto in še od teh plača država samale 500.000 gl.(!) Povrh pusti še učitelje stradati. L. 1891 znašala je plača učiteljeva poprečno 395 gld. In kdo dela več učitelj ali častnik, kdo je važnejši činitelj in kdo ima boljšo plačo!

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogičsko društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Učiteljske pravice v intelektualnem (duševnem, moralnem) obziru.

B.

Zakonite počitnice in dopust.

Zakonski ukazi so učencem in učiteljem privolili precej počitnic, namreč:

1.) Prost je učitelj takrat, ko je učenec prost; izjemo dela le čas, ko je dolžan nekoliko proste učence nadzorovati, namreč $\frac{1}{4}$ ure pred poukom in takrat, ko velja odmor za učence in nekoliko tudi za učitelje. Odmor se mora dovoliti vsem učencem, ko mineta prvi dve uri pouka, in sicer 15 minut; učencem 1. in 2. šolskega leta pa že po prvi uri 5 minut. Prost pa ni učitelj takrat, ko ima izven šolskega časa domačo ali okrajno učiteljsko konferencijo.

2.) Prost je učitelj ob nedeljah, zapovedanih praznikih in četrtkih.

3.) Prost je na Kranjskem učitelj od: a) 24. grudna do 1. prosinca, b) zadnja dva dni v pustu, c) od srede pred Veliko nočjo do torka po Veliki noči, č) od binkoštno sobote do torka po binkoštni nedelji.

4.) Prost je učitelj na Kranjskem ob vseh letnih sejmih.

5.) Po ministrskem razpisu z dne 8. listopada 1830. je prost ves dan (ali popoldne in dopoldne drugi dan), kadar prejemajo otroci zakramente sv. pokore in sv. obhajila. Seveda so dolžni učitelji po načinu, kakor ga sklene domača učiteljska konferencija, nadzorovati otroke pri teh in drugih verskih vajah, mašah, procesijah itd.

6.) Pri posebnih izrednih prilikah sme dati tudi 3 dni v letu prosto krajni šolski svet.

7.) Prost dan je tudi Vernih duš dan.

8.) Prosti dnevi so tudi: 18. vel. srpan (cesarjev rojstni dan), 4. vinotok (cesarjev god), 19. listopad (god † cesarice Elizabete).

* Ti govore navadno le takrat, kadar bi morali molčati. Uredn.

9.) Prost je učitelji v velikih počitnicah, ki trajajo 6 tednov in 1 (2) dan, oziroma v mestih, kjer so srednje šole, 8 tednov.*) Velike počitnice niso povsod enako razdeljene.**)

Ministrski ukazi in razpisi deželnih šolskih svetov v navedenih dobah oproščajo od šolskega poslovanja vse učitelje, torej tudi šolske voditelje.***) Ako se je pa pripetilo, da šolski voditelji niso bili oproščeni enako drugim učiteljem, menimo, da se ni postopalo v duhu teh ukazov. Da naj pa učitelj naznaní šolskemu voditelju, kje biva v počitnicah, in da naj naznaní voditelj isto zopet svojim višjim, to pa ni zakonito. Tudi na Nemškem je treba samo naznaniti, kam potuje učitelj v počitnicah. Da bi se pa reklo voditelju, kakor se je to v nekem slučaju pripetilo: Ako hočeš iti kam v počitnicah, naznaní to 8 dni poprej — menimo, da se to tudi ne vjema z danimi prejšnjimi ukazi višjih inštanč. Še manj pa, ako bi se voditelju velelo, da mora za šolske počitnice prositi dopusta.

Dopusta je treba za šolske dneve in šolske ure, in sicer do 3 dni ima pravico dati šolski voditelj učitelju, krajni šolski svet pa voditelju, o čemer se mora vselej poročati okrajnemu šolskemu svetu, ki sme dovoljevati tudi daljše dopuste.

Kadar se hoče učitelj poslužiti volilne pravice (v občinski, deželni in državni zastop), se mu mora dati za to potrební čas.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz kočevskega okraja. († Ivan Zupanec). Dne 9. sušca t. l. ob polu 12. uri predpoldne je umrl gospod Zupanec, učitelj pri Fari v kočevskem okraju.

Porodil se je v Boh. Bistrici l. 1865, ter se izšolal v Ljubljani l. 1886. Potem je služboval kot učitelj, ozir. nadučitelj v Bohinjski Bistrici, Dobrem polju, Banjaloki, Velikih poljanah, Gribljah, Starem trgu in naposled v Fari.

Bil je jako nadarjen in delaven v šoli, kar svedoči, da so ga šolska oblastva zaradi izvrstnih uspehov pohvalila.

Za njegovega učiteljevanja v Starem trgu so ga pa klerikalci, v katerih rog ni hotel trobiti in s katerimi se ni mogel in ni hotel pajdašiti, jeli preganjati ter so z vso silo dosegli, da je bil premeščen k Fari, kamor je tudi odšel.

To ga je pa toliko užalilo, da je postal melanholičen, in grenko mu je postalo življenje.****)

Poiskal si je tolažbe v valovih Kolpe . . .

Zapustil je vdovo, katera službuje kot učiteljica v Starem trgu, in štiri nedorasle otročiče.

*) Po mestih smejo pa poleg počitnice med š. letom skrečiti. Pis.

***) Glede velikih počitnic bo treba sčasoma preosnove. Vse bi morale trajati enako dolgo — t. j. osem tednov — in ob istem času. Učiteljstvu je treba povsod enakega počitka! Uredn.

****) Da bi se v prostem času učitelj brez dovoljenja ne smel oddaljiti iz svojega službenega kraja, take prepovedi v Avstriji ni. Pis.

*****) Da, da, klerikalci imajo že marsikako učiteljsko grenko življenje na vesti in marsikaterega naprednega učitelja so že spravili v prezgodnji grob. In s takimi ljudmi naj bi hodilo učiteljstvo z roko v roki? Nikdar! Uredn.

Pogreb je bil dne 11. sušca. Vdeležilo se ga je vse stanovalstvo Fara in okolice in prišli so tudi odlični pogrebeci iz Starega trga.

Blag mu spomin!

Iz Tržiča. Nemški Schulverein je napravil v prid nemškemu otroškemu vrteu zabavo in ples. Pri prvi so otroci, to je deklice iz ljudske šole v Tržiču v moški obleki nekaj predstavljale v gostilnici pri Radeckem v prid Schulvereinovega vrtea, potem je bil ples.

Značilno je, da so se te predstave in plesa vdeležili dve naši učiteljici. Ena vedno poudarja, da je Slovenka, druga pa je Slovenka, a vendar sta nesli svoj dar na nemški oltar.

Reči moramo: gospodični, to ni prav.

Štajersko.

Jungovec in mi. To za nas jako aktuelno vprašanje se je razmotrivalo pri zadnjem učiteljskem shodu v Mariboru, in pričakoval sem, da se dotična obravnava objavi, ali se vsaj prične razgovor o tem predmetu. Odkar se je začelo gibanje „mladih“, je nastala marsikje prava stagnacija v društvenem delovanju. Nekateri hočejo brezobzirno čez drn in strn za „mladimi“, drugi se boje tudi sence radikalizma, tretji nočejo na nobeno stran, in končni rezultat delovanja v tej mešanici je ničla! Jasnosti nam je torej treba, in gotovo je vsak zaveden tovariš z veseljem pozdravil razmotrivanja o „mladih“ v „Uč. Tov.“ Ker mi pa ista nekoliko prepočasi napreduje, se hočem vmešati tudi jaz.

„Mladih“ zaničevati in „pobijati“ ne mislim. Če drugega ne, vsaj spoštovanje moramo izkazati organizaciji, ki se ne boji ne truda, ne žrtev v dosego svojih smotrov. Vrhutega pa ima program „mladih“ res tudi mnogo točk, katere naj bi uvaževali vsi učitelji in vsi šolski prijatelji.

A vse vendar ni za vsakega! Kar se lahko govori in stori v avstrijskem Babilonu, ni našim skromnim razmeram vselej prikladno. Ali se nam ne bodo smejali, ako resno tirjamo, da ne sme biti nikjer v enem razredu več kakor 30 učencev? Saj bo prelila Savinja še mnogo vode mimo Celja, preden bo izginil zadnji razred s 100 in več učenci. In moremo li staviti takšne zahteve, dokler morajo šolska poslopja preskrbovati že itak preobloženi kmetje, katerim uničijo živalske in rastlinske bolezni večino pridelkov? Nas li ne boli, če vidimo, da nese kmetič zadnji vinar v davkarijo, ker ima občina zaradi šolske stavbe po 100 do 140% občinskih doklad? Koga bomo pridobili s takimi zahtevami, kdo nas bo podpiral? Naj si bo zahteva pedagoško še tako utemeljena, izvedljiva pri nas ni, dokler se razmere popolnoma ne izpremene.

Druga taka zahteva je „verouk iz šole!“ Kakšen pomen ima to za nas? Prebrisana duhovščina si bo vedela tudi zunaj šole ohraniti vpliv na ljudstvo, znala bo tudi tam nadzorovati učitelja. A se je zavednemu in točnemu učitelju tega nadzorstva res bati? — Na Dunaju, kjer se shajajo v šoli otroci raznih ver, je to vse kaj drugega. Tam se vsiljuje vsakemu mislečemu človeku vprašanje: Zakaj se uči samo rim. kat. verouk v šoli, drugi pa ne? Tam se gode neredi, ker morajo nekateri otroci med veroukom iz šole itd. Če hočemo pri nas zmanjšati vpliv duhovščine na šolo, moramo začeti drugod.

Navedel sem tukaj le dva slučaja v dokaz svoje zgorajšnje trditve. Kdor pregleda ves program „mladih“, najde lahko še več sličnega. „Mladi“ so začeli svoje življenje na Dunaju, oni so torej svoje delovanje prilagodili

9.) Prost je učitelji v velikih počitnicah, ki trajajo 6 tednov in 1 (2) dan, oziroma v mestih, kjer so srednje šole, 8 tednov.*) Velike počitnice niso povsod enako razdeljene.**)

Ministrski ukazi in razpisi deželnih šolskih svetov v navedenih dobah oproščajo od šolskega poslovanja vse učitelje, torej tudi šolske voditelje.***) Ako se je pa pripetilo, da šolski voditelji niso bili oproščeni enako drugim učiteljem, menimo, da se ni postopalo v duhu teh ukazov. Da naj pa učitelj naznanil šolskemu voditelju, kje biva v počitnicah, in da naj naznanil voditelj isto zopet svojim višjim, to pa ni zakonito. Tudi na Nemškem je treba samo naznaniti, kam potuje učitelj v počitnicah. Da bi se pa reklo voditelju, kakor se je to v nekem slučaju pripetilo: Ako hočeš iti kam v počitnicah, naznanil to 8 dni poprej — menimo, da se to tudi ne vjema z danimi prejšnjimi ukazi višjih inštanč. Še manj pa, ako bi se voditelju velelo, da mora za šolske počitnice prositi dopusta.

Dopusta je treba za šolske dneve in šolske ure, in sicer do 3 dni ima pravico dati šolski voditelj učitelju, krajni šolski svet pa voditelju, o čemer se mora vselej poročati okrajnemu šolskemu svetu, ki sme dovoljevati tudi daljše dopuste.

Kadar se hoče učitelj poslužiti volilne pravice (v občinski, deželni in državni zastop), se mu mora dati za to potrební čas.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz kočevskega okraja. († Ivan Zupanec). Dne 9. sušca t. l. ob polu 12. uri predpoldne je umrl gospod Zupanec, učitelj pri Fari v kočevskem okraju.

Porodil se je v Boh. Bistrici l. 1865, ter se izšolal v Ljubljani l. 1886. Potem je služboval kot učitelj, ozir. nadučitelj v Bohinjski Bistrici, Dobrem polju, Banjaloki, Velikih poljanah, Gribljah, Starem trgu in naposled v Fari.

Bil je jako nadarjen in delaven v šoli, kar svedoči, da so ga šolska oblastva zaradi izvrstnih uspehov pohvalila.

Za njegovega učiteljevanja v Starem trgu so ga pa klerikalci, v katerih rog ni hotel trobiti in s katerimi se ni mogel in ni hotel pajdašiti, jeli preganjati ter so z vso silo dosegli, da je bil premeščen k Fari, kamor je tudi odšel.

To ga je pa toliko užalilo, da je postal melanholičen, in grenko mu je postalo življenje.****)

Poiskal si je tolažbe v valovih Kolpe . . .

Zapustil je vdovo, katera službuje kot učiteljica v Starem trgu, in štiri nedorasle otročiče.

*) Po mestih smejo pa poleg počitnice med š. letom skrečiti. Pis.

***) Glede velikih počitnic bo treba sčasoma preosnove. Vse bi morale trajati enako dolgo — t. j. osem tednov — in ob istem času. Učiteljstvu je treba povsod enakega počitka! Uredn.

****) Da bi se v prostem času učitelj brez dovoljenja ne smel oddaljiti iz svojega službenega kraja, take prepovedi v Avstriji ni. Pis.

*****) Da, da, klerikalci imajo že marsikako učiteljsko grenko življenje na vesti in marsikaterega naprednega učitelja so že spravili v prezgodnji grob. In s takimi ljudmi naj bi hodilo učiteljstvo z roko v roki? Nikdar! Uredn.

Pogreb je bil dne 11. sušca. Vdeležilo se ga je vse stanovanstvo Fara in okolice in prišli so tudi odlični pogrebeci iz Starega trga.

Blag mu spomin!

Iz Tržiča. Nemški Schulverein je napravil v prid nemškemu otroškemu vrtecu zabavo in ples. Pri prvi so otroci, to je deklice iz ljudske šole v Tržiču v moški obleki nekaj predstavljale v gostilnici pri Radeckem v prid Schulvereinovega vrtea, potem je bil ples.

Značilno je, da so se te predstave in plesa vdeležili dve naši učiteljici. Ena vedno poudarja, da je Slovenka, druga pa je Slovenka, a vendar sta nesli svoj dar na nemški oltar.

Reči moramo: gospodični, to ni prav.

Štajersko.

Jungovec in mi. To za nas jako aktuelno vprašanje se je razmotrivalo pri zadnjem učiteljskem shodu v Mariboru, in pričakoval sem, da se dotična obravnava objavi, ali se vsaj prične razgovor o tem predmetu. Odkar se je začelo gibanje „mladih“, je nastala marsikje prava stagnacija v društvenem delovanju. Nekateri hočejo brezobzirno črez drn in strn za „mladimi“, drugi se boje tudi sence radikalizma, tretji nočejo na nobeno stran, in končni rezultat delovanja v tej mešanici je ničla! Jasnosti nam je torej treba, in gotovo je vsak zaveden tovariš z veseljem pozdravil razmotrivanja o „mladih“ v „Uč. Tov.“ Ker mi pa ista nekoliko prepočasi napreduje, se hočem vmešati tudi jaz.

„Mladih“ zaničevati in „pobijati“ ne mislim. Če drugega ne, vsaj spoštovanje moramo izkazati organizaciji, ki se ne boji ne truda, ne žrtev v dosego svojih smotrov. Vrhutega pa ima program „mladih“ res tudi mnogo točk, katere naj bi uvaževali vsi učitelji in vsi šolski prijatelji.

A vse vendar ni za vsakega! Kar se lahko govori in stori v avstrijskem Babilonu, ni našim skromnim razmeram vselej prikladno. Ali se nam ne bodo smejali, ako resno tirjamo, da ne sme biti nikjer v enem razredu več kakor 30 učencev? Saj bo prelila Savinja še mnogo vode mimo Celja, preden bo izginil zadnji razred s 100 in več učenci. In moremo li staviti takšne zahteve, dokler morajo šolska poslopja preskrbovati že itak preobloženi kmetje, katerim uničijo živalske in rastlinske bolezni večino pridelkov? Nas li ne boli, če vidimo, da nese kmetič zadnji vinar v davkarijo, ker ima občina zaradi šolske stavbe po 100 do 140% občinskih doklad? Koga bomo pridobili s takimi zahtevami, kdo nas bo podpiral? Naj si bo zahteva pedagoško še tako utemeljena, izvedljiva pri nas ni, dokler se razmere popolnoma ne izpremenijo.

Druga taka zahteva je „verouk iz šole!“ Kakšen pomen ima to za nas? Prebrisana duhovščina si bo vedela tudi zunaj šole ohraniti vpliv na ljudstvo, znala bo tudi tam nadzorovati učitelja. A se je zavednemu in točnemu učitelju tega nadzorstva res bati? — Na Dunaju, kjer se shajajo v šoli otroci raznih ver, je to vse kaj drugega. Tam se vsiljuje vsakemu mislečemu človeku vprašanje: Zakaj se uči samo rim. kat. verouk v šoli, drugi pa ne? Tam se gode neredi, ker morajo nekateri otroci med veroukom iz šole itd. Če hočemo pri nas zmanjšati vpliv duhovščine na šolo, moramo začeti drugod.

Navedel sem tukaj le dva slučaja v dokaz svoje zgorajšnje trditve. Kdor pregleda ves program „mladih“, najde lahko še več sličnega. „Mladi“ so začeli svoje življenje na Dunaju, oni so torej svoje delovanje prilagodili

tamošnjim razmeram, a tirjajo izvršitev svojega programa tudi drugod. Ne da se tajiti, da so oni na Dunaju s svojim nastopanjem že mnogo dosegli, a pri nas ni videti še niti sence dobrega vpliva od te strani, pač pa se nam obeta razkol. — Meni živahnejše gibanje, moško nastopanje in odločno, samosvestno delovanje učiteljstva tudi ugaja, a ne hlastam rad za smotri, ki se nam kažejo tam v megleni deveti deželi, a nas vrhutega še cepijo.

Mislím torej, da nam nikakor ne kaže kar slepo odobriti programa dunajskih „mladih“ in se pehati za njegovo izvršitev v vsem obsegu, ampak treba ga bo po naših razmerah prikrojiti; pred vsem pa si moramo postaviti skromnejše cilje. Najprvo bi pač morali organizovati veliko akcijo v razbremenjenje šolskih občin in dežel, t. j. v dosego obilne državne podpore šolstvu. Potem bi bilo skrbeti za lastno izobrazbo in za splošno izobraženje naroda. Sklicevati bi se morali obilni shodi s poučnimi govori, ustanavljati društva in ljudske knjižnice, da se pripravijo tla poznejšim smelejšim stavbam. Tudi te točke so v programu „mladih“ a ne vem zakaj se pri nas ne izvršujejo. Zakaj se iščejo pri nas le točke, ki nas izolirajo od drugih stanov? Zakaj naši „mladi“ ne spisujejo primernih člankov za naše politične liste, ki pridejo tudi v kmetiške hiše? Izgovori kakor „ta list mi ne ugaja radi tega, oni ima drugo napako itd.“ ne veljajo. Dobra stvar, objavljeno v tem ali onem listu, more le koristiti. Kdo pa je še slísal praviti o listu, ki bi vsem ugajal? Uporabimo torej liste, ki so nam na razpolago in ne pozabimo, da je učiteljstvo moč, ki more tudi nekaterim političnim listom odločiti smer, ako se te svoje moči le prav zave in jo prav izkoristi.

Nadalje mi pri „mladih“ ne ugaja tista skrivna organizacija. Čemu se skrivati? Kdor ima poštene namene, naj se pokaže svet! Jeli bila tista gonja za „izdajalcem (izdajalki)“ pri ptujskem shodu res možata? Nihče „mu“ ali „ji“ ni vedel nič stvarnega ugovarjati, le osebnosti so se razobešale. Jeli to pogum? Ali se na ta način širijo ideje „mladih“ in se tako pridobivajo novi zaupniki? Zakaj morajo „mladi“ imeti sploh svojo posebno organizacijo, zakaj morajo vsi biti člani dunajskega društva „Die Jungen“?

Ne ločimo se torej v „mlade“, tudi mlade in stare, ne razdirajmo, kar smo si z velikimi težavami postavili, ampak združimo se še tesneje in bodimo vsi delavni in skrbimo, da dobita šola in učiteljstvo med ljudstvom vedno več prijateljev. Splošna izobrazba ljudstva in povzdiga splošnega gmotnega stanja sta podlagi, po katerih bomo pozneje dosegli smotre, o katerih se nam danes še skoraj sanjati ne sme.

Treznjež.

Opomba uredništva. Da se resnica prav spozna, je treba čuti oba zvona. V našem listu poje danes že tretji zvon. Končno bodo tudi naši čitatelji na jasnem, kaj imajo „stari“ še dobrega, kaj imajo „mladi“ takega, česar se je treba navzeti tudi našemu učiteljstvu, da pridemo s časom naprej in da si priborimo bodočnost, ki nam mora biti taka, kakoršno zaslužimo! Bodimo trezni kolikor je prav, a ne bodimo starekoptitneži in mračnjaki!

Istra.

Vrlo nas veseli, da su se učiteljski odaslanici na sastanku u Pulju dne 26 Veljače baš bratski složili, neobziruć se na narodnost, u svemu, a osobito glede učiteljskih težnja.

Tako treba. A da je do toga došlo, trebalo je kolegijalnosti i nepristranosti. Dok se je pako mješao u te stvari klerikalac, neučitelj, nije došlo nikad do suglasja. Istina je: Čim bi se manje klerikalac mješao u naše stvari, bolje bi bilo. Stoga, i sada kada se budu vršili izbori učiteljskih zastupnika za kotarsko školsko vijeće, savjetujemo, da drugovi si izaberu takve muževe, koji su se već za nas trudili i pokazali samostalnim, neobziruć se ni na levo ni na desno, budi i s perom u ruki, jer i iskustvo nas uči, da samo takvim putom može se doć do pravog cilja. Jer zastupnik, (ne mislim na virilni glas) koji gleda, da bi se omilio sa svojim nekakim gigerliskim postupanjem kojemu neučitelju, i koji se savjetuje sa svakim prije, samo ne sa svojim kolegij, bolje, da ga neima, bolje da odstupi, jer se i samoga sebe ne može zagovarati. — Zastupnik mora uvijek paziti, da ne propusti zgodne prilike, da uvijek pazi, da nam se već jednom poboljša stanje, jer je već skrajni čas.

Konečno rečem još jedanput, da je isto već skrajni čas, te molimo, da se naši poslanci u Beču zauzmu za nas kako su to učinili Njemci na ljevici.

Goriško.

Iz tolminskega okraja. Znano je, kako nabirajo duhovniki prispevke za nove kardinalove zavode v Gorici. Tudi v Bovcu so imeli dne 11. t. m. tako imenovani „ofer“ med sv. mašo. Koncem pridige je omenil g. kaplan sledeće o tem zavodu: „Dečki, kateri pridejo iz dežele v mesto v šolo, posvetijo se raznim stanovom. Toda šole jih pokvarijo, oni izgube vso vero, katero so imeli doma. Tako izgube tudi tisti, ki so namenjeni za duhovski stan, veselje do poklica. Sploh so vse današnje šole brezverske, učitelji sami brezverci, kateri niti katekizma ne znajo ter pravijo učencem, da je človek iz opice. Oni uče v šoli, kar se njim ljubi. Radi tega ustanovi kardinal te zavode.“

Lepo je zagodel g. kaplan Z. Mislil je najbrž na srednje šole, a tudi na ljudske, ker drugače ne bi povdarjal besede učitelji, ampak bi ljudem razložil, katere učitelje misli. Nekateri so najbrž razumeli, a priprosto ljudstvo ne, ampak mislilo je le na uboge ljudske učitelje, katere itak ob vsaki priliki taki gospodje črtijo pri njem. Kako hočejo potem duhovniki, da bode prijateljstvo med njimi in učiteljstvom! Ob vsaki priliki jih črnite pri njih višjih oblastvih. Kolikokrat je bil že kak učitelj premeščen po nedolžnem radi vas! Obilo pritožb čez nje leži pri marsikaterem okrajnem šol. svetu. Gospodje! Pot teh dveh stanov gre narazen in se težko težko več združijo. Berite letošnjega „Učiteljskega Tovariša“ prve številke.

Razno. Zadnji „Primorski list“ čenča nekaj o mojem članku „Po državnozbornski volitvi na Goriškem“, priobčenem v vrlem „Učit. Tov.“ dne 1. sušca t. l. št. 7.

Imenovani list postavlja moja izvajanja svojevoljno v ušesca, jih proglašja za svoja, potem pa vpije in kriči liki vaški paglavci: „Kdor nam dokaže, da smo tako pisali, plačamo mu takoj 1000 K“. Taka dejanja niso dostojna niti poštena! Učitelji smo že večkrat pri zborovanjih in v javnosti pribili, da je „Pr. l.“ pisal meseca vel. srpana leta 1899 dobesedno sledeće: „Ako si krščanski duh, katerega imenujejo klerikalizem, pribori s svojim delovanjem nadvlado drugih stanov, je to popolnoma naravno in to tudi zasluži“. In to smo hoteli pribiti

tudi v „Učit. Tov.“ Pripomnjenih 1000 K, ako ste kaj mož beseda, plačajte „Učit. konviktu“ v Ljubljani!

Gosp. urednik, še nekaj. Ako bi ne bilo na dan zapnega shoda narodno napredne stranke šole v nadalj. tečaju, vdeležilo bi se bilo tega shoda mnogo učiteljev. Vsi zavedni učitelji smo na strani te stranke. In glejte, kako kaže učiteljstvu rožičke klerikalna „Gorica“ ter inkvizicijsko mesari vrlega našega tovariša Albina Štrekelja, učitelja v Škocjanu, ker se je udeležil z dež. poslancem g. Muho omenjenega zapnega shoda v Gorici.*)

Polit. društvo „Sloga“ in kar je ljudi okoli „Gorice“ in „Pr. l.“ niso storili v dolgih letih svojega vladanja na Goriškem za bedno učiteljstvo ničesa. Milejše ko smo učitelji prosili, trdovratnejše je bilo njih srce. Od dobe do dobe so nam že na itak pičlih dohodkih jemali. In zdaj pa pride še ta list in mesari zdaj enega zdaj drugega učitelja, ki ne trobi v rog omenjenih ljudi. In „Gorica“ se štuli kot prijateljica učiteljstva. To, to so čenče brez dejanja. Pesek v oči in nič drugega.

R a č u n

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ za leto 1899.

Dohodki			Stroški		
Naročniki „Tovariša“ so plačali	1803 65	gld.	Primanjkljaj iz l. 1898	269—	gld.
Inserati za l. 1898	69 70	„	Račun tiskarne za l. 1899	1075—	„
Prodane knjige	11 25	„	Upravništvo, pošta, papir itd.	274 20	„
Obresti pošne hranilnice za l. 1898	2 72	„	Nagrade blagajniku in urednikoma	320—	„
Razna povračila na račun koncerta	131 10	„	Stroški uredništva	15 90	„
Okr. uč. društvo za logaški okraj člana- rine za l. 1900	3 50	„	Razni ponatiski	17—	„
Podpora deželnega odbora za izdano „Ustavoznanstvo“	100 —	„	Stroški „Ustavoznanstva“: tisk, broširanje, nagrada	337 78	„
Vsota	2121 02	gld.	Povračila predplačane naročnine „Zavezi“	69—	„
Primanjkljaj	388 58	„	Poyračilo davka g. Miličevi	20—	„
	2510 50	gld.	Zaostanek tisk. računa Blazniku	53 30	„
Društvo pa ima dobiti:			Nakaznične pristojbine	9 50	„
Zaostale naročnine okrog	2000—	gld.	Manipul. pristojbina pošne hranilnice	2 65	„
Za inserate in uradne razpise	70—	„	Razne naročnine in udnine	9—	„
Povračilo „Zaveze“	113—	„	Potnina delegatom (Gorica in Celje)	36—	„
Gotovina v pošni hranilnici	100—	„	Razni manjši stroški	1 65	„
Vsota	2283—	„	Vsota	2510 50	gld.
Vrhutega pa ima društvo v zalogi še mnogo od društva na svetlo danih knjig.			Ako se primerjajo dohodki	2121 92	„
			se kaže primanjkljaja	388 58	gld.

G. M. Josin poroča v imenu pregledovalcev računov, da so društvene knjige in računi v najlepšem redu ter se popolnoma vjemajo. S tem je podeljena društvu blagajniku in odboru popolna odveza.

4.) Za tem poroča g. Jakob Dimnik o „Cesarja Franca Jožefa Ljubilejski ustanovi za učiteljske sirote na Kranjskem“, katera izkazuje koncem tekočega leta 2800 K premoženja in se je sedaj izročila „Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ v oskrbovanje in oddajanje.

5.) O šolskih oblastvih poroča g. Janko Likar. Po vseh odborih, pa naj si bodo že kakršnegakoli značaja, povsod so zastopani po veliki večini strokovnjaki dotičnega stanu. Le pri šolstvu in učiteljstvu imajo drugi glavno in učitelj šele zadnjo besedo. To je docela krivično. Poglejmo v krajne šolske svete! Tam predseduje navadno župnik, ki je največkrat šoli in učiteljstvu neprijazen. Njemu ob strani stoji vrsta občinskih zastopnikov, ki v mnogih slučajih niti svojega imena ne znajo „podkresati“. In ta vsa družba odločuje navadno zoper želje in zahteve šolskega zastopnika-učitelja, po največ na povelje „šolskega prijatelja“ župnika ali pa

Od napredno-narodne stranke pa pričakujemo, da pride z dejanji na dan ter odpomore v najkrajšem času stradajočemu učiteljstvu na Goriškem, sicer bi utegnilo bedno in obupno učiteljstvo nekaj ukreniti, kar bi ne bilo nobenemu ljubo in na sramoto deželi in državi. Trpljenja in muke je dovolj! Deželni zbor goriški bo v kratkem zboroval in vse oči goriškega učiteljstva se obračajo na deželno hišo v Gorici. Upanje in obupanje se bojujeta v nas. Gorje nam in neprijetno drugim, ako bomo zopet ogoljufani!

Kaj pa delate slov. poslanci v drž. zboru glede učit. perečega vprašanja?!

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz Ljubljane. XXXI. občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“. (Konec.)

*) V zadnji „Gorici“ se ta vest popravlja.